

Hoe groot is de ondernemingslust in West-Vlaanderen?

Lieselot Denorme • sociaaleconomisch beleid, WES

Startende ondernemingen zijn voor een regio van enorm groot belang. Ze houden de economische dynamiek op gang en zorgen voor extra tewerkstelling en groei. In dit artikel bekijken we hoe het gesteld is met de ondernemers- en oprichtingsgraad in de West-Vlaamse regio's en in welke sectoren we jaarlijks de meeste starters mogen verwelkomen.

Veel gevestigde ondernemers...

Hoe ondernemend is West-Vlaanderen? Eén van de parameters om dit te meten, is de **ondernemersgraad**. De ondernemersgraad is het aantal zelfstandige ondernemers (en helpers) uitgedrukt in verhouding tot de totale beroepsbevolking (18-64 jaar).

West-Vlaanderen had in 2008 een ondernemersgraad van 16,7%. Dat betekent dat 16,7% van de West-Vlaamse bevolking toen zelfstandige of helper was. De ondernemersgraad nam tussen 2003 en 2008 toe met 1,8% (zie **figuur 1**). De opwaartse trendbreuk tussen 2002 en 2003 is te wijten aan het feit dat de meewerkende echtgenoten zich vanaf 2003 verplicht moesten inschrijven als helper. De meest recente cijfers voor het Vlaamse Gewest dateren van 2007. De ondernemersgraad bedroeg toen 13,7%, een pak lager dus dan de ondernemersquote in West-Vlaanderen.

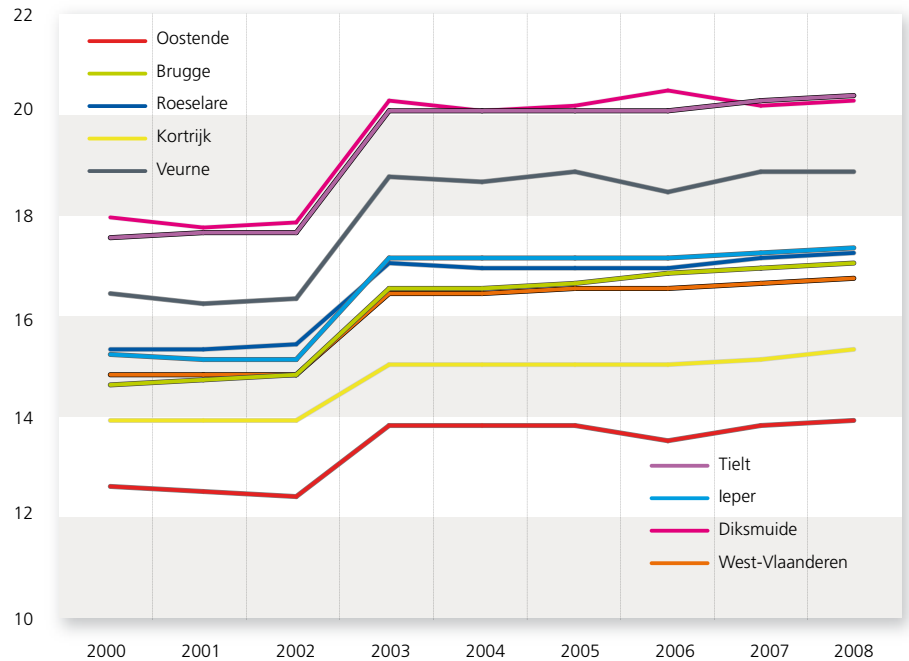
Figuur 1 toont ook welke West-Vlaamse arrondissementen een hogere ondernemersgraad hebben dan gemiddeld in West-Vlaanderen en in welke gemeenten de ondernemersgraad lager ligt. De regio's Tielt (20,3%) en Diksmuide (20,2%) hebben duidelijk de hoogste ondernemersgraad, gevolgd door de regio Veurne (18,8%). Ook in de arrondissementen Ieper (17,3%), Roeselare (17,2%) en Brugge (17%) ligt de ondernemersgraad iets hoger dan gemiddeld in West-Vlaanderen. De twee regio's met minder ondernemers in verhouding tot het aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd, zijn Kortrijk en Oostende, met respectievelijk een ondernemersgraad van 15,3% en 13,9%.

...minder starters

Of de West-Vlaamse ondernemersgraad ook in de toekomst hoger blijft dan de Vlaamse, hangt in belangrijke mate af van het aantal ondernemingen die in de volgende jaren in West-Vlaanderen worden opgericht. Een glazen bol hebben we niet, maar evoluties uit het verleden vormen vaak een belangrijke graadmeter voor de toekomst.

Figuur 1

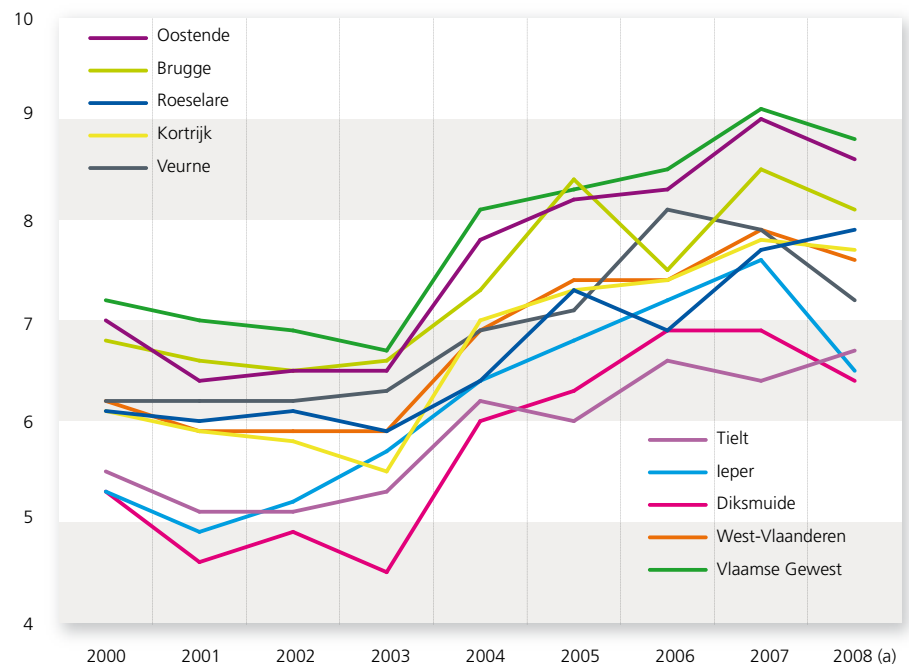
Evolutie van de ondernemersgraad in de West-Vlaamse arrondissementen, 2000-2008

BRON: FOD Economie (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie), verwerking: dienst Economie, provincie West-Vlaanderen.

Figuur 2

Evolutie van de oprichtingsgraad in de West-Vlaamse arrondissementen, 2000-2008

BRON: FOD Economie (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie), verwerking: dienst Economie, provincie West-Vlaanderen.

(a) Berekend op basis van maandcijfers.

De **oprichtingsratio** in een regio wordt bepaald door de verhouding tussen het aantal starters in een bepaald jaar en het totale aantal actieve ondernemingen bij de aanvang van dat jaar.

Zoals te zien is in **figuur 2**, ligt de gemiddelde oprichtingsratio van het Vlaamse Gewest sinds 2006 hoger dan die van West-Vlaanderen en al haar arrondissementen. Sinds het jaar 2000 had enkel het arrondissement Brugge eenmaal (in 2005) een oprichtingsgraad die hoger was dan de oprichtingsgraad van het Vlaamse Gewest. In 2008 bedroeg de oprichtingsratio van het Vlaamse Gewest 8,8%, die van West-Vlaanderen bedroeg 7,6%.

Een algemene trend die uit de cijfers naar voren komt, is dat de oprichtingsgraad zowel in gans Vlaanderen als in West-Vlaanderen en zijn arrondissementen aanzienlijk toeneemt in de periode 2003-2007. Daarna vlakkt ze terug af.

Wanneer we wat dieper inzoomen op het niveau van de arrondissementen, dan blijkt uit **figuur 2** dat de regio Oostende de hoogste oprichtingsratio heeft (8,6%), gevolgd door de regio's Brugge (8,1%) en Roeselare (7,9%). Niet toevallig zijn dat steden die een volatiele horeca- en kleinhandelsactiviteit hebben. Ook in het arrondissement Kortrijk ligt de oprichtingsratio hoger dan gemiddeld in West-Vlaanderen, namelijk op 7,7%. De regio's Veurne (7,2%), Tielt (6,7%), Ieper (6,5%) en Diksmuide (6,4%) hebben dan weer een oprichtingsgraad die lager ligt dan het West-Vlaamse gemiddelde.

Uit deze cijfers blijkt duidelijk dat een hoge ondernemersgraad niet vanzelfsprekend samengaat met een hoge oprichtingsratio. Willen de regio's Tielt en Diksmuide hun koppositie op het vlak van de ondernemersgraad behouden, dan zullen ze in de toekomst meer starters moeten aantrekken. Het arrondissement Oostende, dat op dit moment nog de laagste ondernemersquote heeft van alle West-Vlaamse arrondissementen, kan gezien haar hoge oprichtingsratio zeker een inhaalbeweging maken.

Uiteraard moet hierbij onder andere ook rekening gehouden worden met de **uittredingsratio** in de verschillende regio's. Deze ratio wordt gedefinieerd als het aantal stopzettingen en faillissementen in % van het aantal actieve ondernemingen.

Tabel 1 geeft naast de oprichtings- en uittredingsratio ook de **nettogroeiratio** van de verschillende West-Vlaamse arrondissementen, de provincie West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest weer. Uit deze tabel blijkt dat de regio Roeselare de grootste nettogroeiratio heeft, gevolgd door de arrondissementen Kortrijk en Brugge. In de regio Diksmuide is de nettogroeiratio dan weer het kleinst. De uitkomst voor West-Vlaanderen (1,7%) ligt behoorlijk lager dan het cijfer van het Vlaamse Gewest (2,3%). Enkel Roeselare evenaart de score van het Vlaamse Gewest.

Starters: spant Brugge de kroon?

Over het aantal starters zijn recente cijfers beschikbaar. De Verrijkte Kruispuntbank van Ondernemingen (VKBO)¹ publiceert cijfers tot en met het jaar 2009². Deze cijfers kunnen evenwel niet vergeleken worden met de cijfers die we in de voorbije alinea's hebben vermeld. Het gaat immers om een andere gegevensbron die bij het verzamelen van de gegevens ook andere criteria hanteert.

Volgens de cijfers van de VKBO werden er in 2009 in West-Vlaanderen 5.639 onder-

nemingen opgestart (zie ook **tabel 2**). In het Vlaamse Gewest waren dat er 28.643. Dit betekent dat 19,7% van de Vlaamse starters zich in de provincie West-Vlaanderen vestigde. In vergelijking met 2001 betekent dit een minieme daling met 0,1 procentpunt. Het aantal oprichtingen kende in 2007 een piek, zowel in Vlaanderen (31.129) als in West-Vlaanderen (6.017). Dat loopt manifest samen met een periode van economische hoogconjunctuur. In 2008, met de aanvang van de bankencrisis, brokkelde het aantal oprichtingen af en ook in het volle crisisjaar 2009 zette deze neergang zich door. Opmerkelijk is wel dat het aantal nieuwe ondernemingen in dat felle depressiejaar toch nog hoger lag dan in de periode 2001-2006.

Wanneer we kijken op het niveau van de arrondissementen, dan zien we dat het arrondissement Brugge sinds 2001 ieder jaar in absolute cijfers het grootste aantal nieuwe oprichtingen genereert. In 2009 waren dat er 1.415. Op de tweede plaats komt telkens het arrondissement Kortrijk. De arrondissementen Diksmuide en Veurne bengelen steevast onderaan. De regio Diksmuide registreerde tussen 2001 en 2009 wel de grootste stijging van het aantal starters (+51,2%), van 164 in 2001 tot 248 in 2009. Het arrondissement Veurne kende in diezelfde periode de kleinste toename van het aantal starters (+29,4%).

Tabel 1

Oprichtings-, uittredings- en nettogroeiratio van de verschillende West-Vlaamse arrondissementen, de provincie West-Vlaanderen en het Vlaamse Gewest, 2008 (a) (in %)

Arrondissement	Oprichtingsratio	Uittredingsratio	Nettogroeiratio
Roeselare	7,9	5,6	2,3
Kortrijk	7,7	5,8	2,0
Brugge	8,1	6,3	1,8
Tielt	6,7	5,0	1,7
Oostende	8,6	7,1	1,5
Ieper	6,5	5,3	1,2
Veurne	7,2	6,1	1,1
Diksmuide	6,4	5,4	0,9
West-Vlaanderen	7,6	5,9	1,7
Vlaamse Gewest	8,8	6,5	2,3

BRON: FOD Economie (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie), verwerking: dienst Economie, provincie West-Vlaanderen.

(a) Berekend op basis van maandcijfers.

Tabel 2

Evolutie van het aantal startende ondernemingen in de arrondissementen van West-Vlaanderen, 2001-2009

Arrondissement	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Evolutie 2001-2009
Arrondissement Brugge	1.018	1.005	1.033	1.134	1.451	1.349	1.554	1.480	1.415	39,0
Arrondissement Kortrijk	978	917	864	1.132	1.269	1.312	1.413	1.382	1.383	41,4
Arrondissement Roeselare	523	526	509	560	671	692	767	785	704	34,6
Arrondissement Oostende	437	462	433	599	633	611	702	698	647	48,1
Arrondissement Ieper	318	328	331	387	440	502	498	455	472	48,4
Arrondissement Tielt	346	326	360	439	425	472	509	536	471	36,1
Arrondissement Veurne	231	224	235	244	286	317	312	290	299	29,4
Arrondissement Diksmuide	164	160	152	221	223	243	262	257	248	51,2
West-Vlaanderen	4.015	3.948	3.917	4.716	5.398	5.498	6.017	5.883	5.639	40,4
Vlaamse Gewest	20.315	20.002	19.284	23.786	26.444	28.585	31.129	30.708	28.643	41,0

BRON: Coördinatueel Vlaams e-government (Corve), verwerking Studiedienst Vlaamse Regering en WES.

Of is regio Tielt de kampioen?

Het aantal starters hangt niet enkel af van het bedrijfsklimaat in een bepaalde regio. Dat het ene arrondissement meer startende ondernemingen telt dan het andere, hangt ook af van de grootte van en het bodemgebruik in dat arrondissement. Landbouwgemeenten hebben bijvoorbeeld minder ruimte voor starters dan industriesteden of centra met veel horeca- en winkelzones. Daarom focussen we ons in dit artikel op het aantal starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd. Zoals blijkt uit **tabel 3** krijgen we dan een volledig ander verhaal. Bij de berekening van het aantal starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd, wordt gebruikgemaakt van de bevolkingscijfers op 1 januari 2008. Recentere cijfers naar leeftijd waren op het moment van de analyses nog niet beschikbaar.

Het arrondissement Tielt telde in 2009 met 8,6 startende ondernemingen per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd de meeste starters. Op de tweede plaats komt het arrondissement Veurne met 8,5 starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd, gevolgd door de regio's Brugge (8,4), Diksmuide (8,3) en Kortrijk (8,1). Twee West-Vlaamse arrondissementen tellen minder starters dan het gemiddelde in Vlaanderen (8). Het betreft de arrondissementen Ieper en Oostende, met in 2009 respectievelijk 7,4 en 7,2 startende ondernemingen per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd.

Tabel 3

Aantal starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd, 2009

Arrondissement	Aantal starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd
Arrondissement Tielt	8,6
Arrondissement Veurne	8,5
Arrondissement Brugge	8,4
Arrondissement Diksmuide	8,3
Arrondissement Kortrijk	8,1
Arrondissement Roeselare	8,0
Arrondissement Ieper	7,4
Arrondissement Oostende	7,2
West-Vlaanderen	8,0
Vlaamse Gewest	7,5

BRON: FOD Economie en Coördinatueel Vlaams e-government (Corve) verwerking Studiedienst Vlaamse Regering en WES.

Meeste starters in groot- en kleinhandel

Niet alle sectoren in West-Vlaanderen tellen evenveel starters. De sector met de meeste starters is deze van de 'groot- en kleinhandel en de reparatie van auto's en motorfietsen', goed voor 1.062 startende ondernemingen in 2009. Ook de bouwsector (897 starters) en de horecasector (520 starters) telden in 2009 heel wat nieuwe ondernemingen. Daarnaast kwamen er in 2009 ook 811 vrije beroepers bij.

In welke sector de meeste starters opduiken, verschilt van arrondissement tot arrondissement (zie **figuur 3**).

Zo vinden we in het **arrondissement Brugge** de meeste starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd terug in de sector van de groot- en kleinhandel. Op de tweede plaats komen de vrije beroepers, gevolgd door de bouwsector en daarna de horecasector.

De **regio's Diksmuide, Ieper en Tielt** tellen de meeste starters binnen de bouwsector. Daarna volgen in volgorde van belang de sector van de groot- en kleinhandel, de vrije beroepers en de horecasector.

Net als Brugge verwelkomden de **arrondissementen Kortrijk en Roeselare** in 2009 vooral starters in de sector van de groot- en kleinhandel. Ook in de

bouwsector kwamen er in 2009 in beide arrondissementen heel wat starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd bij. Op de derde en vierde plaats komen respectievelijk de vrije beroepers en de horecasector.

Ook in de regio Oostende telde de groot- en kleinhandel in 2009 de meeste starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd. De horecasector en de 'sector' van de vrije beroepers staan op een gedeelde tweede plaats, gevolgd door de bouwsector.

Het arrondissement Veurne, tot slot, mocht eveneens de meeste starters in de groot- en kleinhandel verwelkomen, maar in deze regio nemen de vrije beroepers de tweede plaats in. De horecasector telt de derde meeste starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd, de bouwsector de vierde meeste.

Een overzicht van het aantal starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd per West-Vlaams arrondissement en voor de vier sectoren met de meeste starters, vindt u in tabel 4.

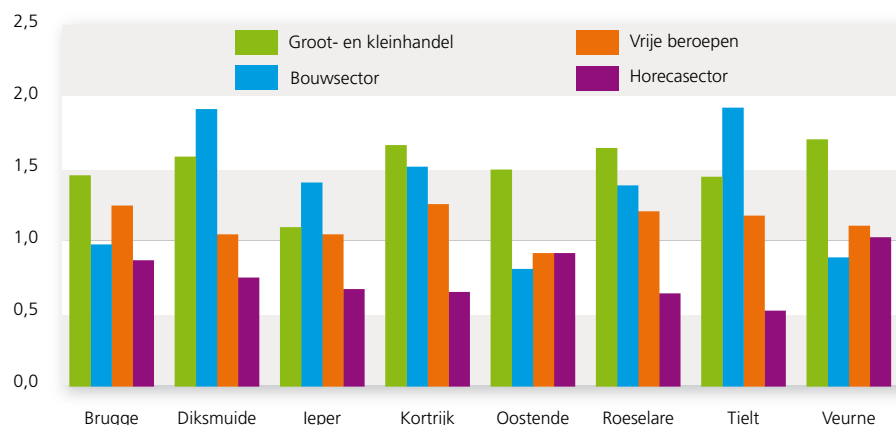
West-Vlaanderen haalt - evident - een betere score dan Vlaanderen in de sectoren groot- en kleinhandel en in de horeca. Als het over de bouwsector en de vrije beroepen gaat, wegen de Vlaamse cijfers dan weer zwaarder. ■

1 De Verrijkte Kruispuntbank Voor Ondernemingen (VKBO) komt tot stand door de koppeling van basisgegevens uit de moederdatabank van de federale Kruispuntbank Voor Ondernemingen (KBO) met gegevens uit andere databanken zoals de RSZ, jaarrekeningen, Vlaamse dossierbestanden, vergunningen, enz.

2 Cijfers voor het jaar 2009 kunnen in de toekomst nog licht gewijzigd of aangevuld worden.

Figuur 3

Aantal starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd in de verschillende West-Vlaamse arrondissementen, voor de vier sectoren met de meeste starters, 2009

BRON: FOD Economie en Corve, verwerking SVR en WES.

Tabel 4

Aantal starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd in de verschillende West-Vlaamse arrondissementen, voor de vier sectoren met de meeste starters, 2009

	Aantal starters per duizend inwoners op beroepsactieve leeftijd			
	Handel en reparatie	Bouwsector	Vrije beroepen	Horecasector
Arrondissement Brugge	1,45	0,97	1,24	0,86
Arrondissement Diksmuide	1,58	1,91	1,04	0,74
Arrondissement Ieper	1,09	1,40	1,04	0,66
Arrondissement Kortrijk	1,66	1,51	1,25	0,64
Arrondissement Oostende	1,49	0,80	0,91	0,91
Arrondissement Roeselare	1,64	1,38	1,20	0,63
Arrondissement Tielt	1,44	1,92	1,17	0,51
Arrondissement Veurne	1,70	0,88	1,10	1,02
West-Vlaanderen	1,51	1,00	1,16	0,74
Vlaamse Gewest	1,31	1,30	1,35	0,62

BRON: FOD Economie en Corve, verwerking SVR en WES.

